

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. május 3.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2010. május 3. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percet úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat.

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat.

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól. A szövegekbe is jegyzetelhet.

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Olvassa el figyelmesen az alábbi verset, majd válaszoljon a kérdésekre!

Babits Mihály: *Mint különös hírmondó...*

Mint különös hírmondó, ki nem tud semmi ujságot
mert nyáron át messze a hegytetején ült s ha este
kigyultak a város lámpái alatta, nem látta őket
sem nagyobbak, se közelebbnek a csillagoknál

s ha berregést hallott, találgatta: autó? vagy repülőgép?
vagy motor a síma Dunán? s ha szórt dobogásokat hallott
tompán a völgyekben maradozva, gondolhatta, házat
vernek lenn kőmivesek, vagy a rossz szomszéd a folyón túl

gépfegyvert próbál – oly mindegy volt neki! tudta,
balga az emberi faj, nem nyughat, elrontja a jót is,
százakon át épít, s egy gyermeki cívakodásért
ujra ledönt mindent; sürgősebb néki keserves

jussa a bandáknak, mint hogy kiviruljon a föld és
a konok isteneket vakítva lobogjon az égig
szellem és szerelem – jól tudta ezt a hegyi hírnök
s elbűt, messze a hírektől; de ha megjön a füttyös,

korbácsos korhely, a szél, s ha kegyetlen a távolodó nap
kéjes mosollyal nézi, hogy sápadnak érte öngyilkos
bánatban elhagyott szeretői, a lombok és ingnak,
mint beteg táncoslány aki holtan hull ki a táncból:

akkor a hírnök föláll, veszi botját, s megindul a népes
völgyek felé mint akit nagy hír kerget le hegyéről
és ha kérdik a hírt, nem bir mást mondani: ősz van!
nagy hírként kiáltja amit mindenki tud: ősz van!

úgy vagyok én is, nagy hír tudója: s mint bérce annál több
forrás feszíti, mennél több hó ül fején, öreg szívem
úgy feszül a szavaktól; pedig mi hírt hozok én? mit
bánom a híreket én? forrong a világ, napok állnak

versenyt az évekkel, évek a századokkal, az őrült
népek nyugtalanok: mit számít? én csak az őszre
nézek, az őszet érzem, mint bölcs növények és jámbor
állatok, érzem, a föld hogy fordul az égnek alétabb

tájaira, s lankad lélekzete, mint szeretőké –
óh szent Ritmus, örök szerelem nagy ritmusa, évek
ritmusa, Isten versének ritmusa – mily kicsi minden
emberi történést! a tél puha lépteit hallom,

jó a fehér tigris, majd elnyújtózik a tájon,
csattogtatja fogát, harap, aztán fölszedi lomha
tagjait s megy, hulló szőrétől foltos a rétség,
megy s eltűnik az új tavasz illatos dzsungelében.

(1930)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. A költemény először a Pesti Napló 1930. október 12-i számában jelent meg *Őszi misszió* címmel, majd kötetbe kerülve már a *Mint különös hírmondó...* címmel adta közre Babits. Hasonlítsa össze a két címet 2 szempont alapján!

- _____

- _____

4 pont

2. A hegyről lejövő próféta sokszor szerepel a kultúr- és vallástörténetben. Nevezze meg a babitsi hírmondó két lehetséges előképét!

- _____
- _____

2 pont

3. A próféta szereppel, illetve a küldetéssel való viaskodás a 20-as évektől figyelhető meg Babits pályáján, és a 30-as évektől már e szerep vállalása a meghatározó. Nevezzen meg a költőtől két olyan alkotást, melyben megjelenik ez a problémakör!

az egyik mű címe: _____

a másik mű címe: _____

2 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Vizsgálja meg stilisztikai szempontból az alábbi részletet! Milyen alakzatokkal és költői képekkel érzékelteti Babits a természeti látványt? Három-három jellegzetességet említsen szövegből vett példákkal együtt!

de ha megjön a füttyös,
korbácsos korhely, a szél, s ha kegyetlen a távolodó nap
kéjes mosollyal nézi, hogy sápadnak érte öngyilkos
bánatban elhagyott szeretői, a lombok és ingnak,
mint beteg táncoslány aki holtan hull ki a táncból

alakzatok	költői képek

6 pont

**5. A címadó hasonlat két tagjának összekapcsolása is tagolja a költemény szerkezetét.
a) Idézza a szövegből a hasonlító és a hasonlítottat!**

hasonlító:

hasonlított:

2 pont

b) Fogalmazza meg, mi a szerepe annak, hogy a hasonlat két összetevője elválik egymástól? Válasza legalább két elemet tartalmazzon!

2 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Az örök körforgás, örök visszatérés gondolata egy német filozófushoz kötődik. Nevezzen meg három filozófust, aki a költő valamelyik pályaszakaszában hatott Babitsra! Segítségül megadjuk a filozófusok egy-egy művének címét!

Ímígyen szóla Zarathustra: _____

A világ mint akarat és képzet: _____

A gyakorlati ész kritikája: _____

Teremtő fejlődés: _____

Vallomások (Confessiones): _____

3 pont	
--------	--

7. Nevezze meg három költő egy-egy olyan lírai alkotását a magyar irodalomból, mely képanyagában, gondolati-szerkezeti felépítésében az évszakok változására, körforgására épül!

<u>szerző</u>	<u>mű címe</u>

3 pont	
--------	--

8. Állapítsa meg, milyen nyelvtani-logikai viszonyok vannak az első strófa tagmondatai között!

1
2
 Mint különös hírmondó, / ki nem tud semmi ujságot/
3
4
5
 mert nyáron át messze a hegytetjén ült/ s / ha este
4
 kigyultak a város lámpái alatta,/ nem látta őket
 sem nagyobbak, se közelebbnek a csillagoknál

1-2. tagmondat közti viszony: _____

2-3. tagmondat közti viszony: _____

3-4. tagmondat közti viszony: _____

4-5. tagmondat közti viszony: _____

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. Vizsgálja meg az utolsó strófa ritmikáját! Nevezze meg a verselési rendszert és a strófa első két sorának sorfajtaját!

jő a fehér tigris, majd elnyújtózik a tájon,
csattogtatja fogát, harap, aztán fölszedi lomha
tagjait s megy, hulló szőrétől foltos a rétség,
megy s eltűnik az új tavasz illatos dzsungelében

verselési rendszer: _____

az 1–2. sor sorfajtája: _____

2 pont	
--------	--

10. Egyik méltatója szerint a költemény „kétségkívül szabad vers, a magyar irodalom egyik legszebbje a maga nemében”.

Igazolja és / vagy cáfolja a megállapítás első felét! Érvelésében vegye figyelembe a legfontosabb versszervező alakzatokat is!

6 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. Babits a költői életmű szinte mindegyik szakaszában kijelölte a vállalható vagy elutasításra ítélt elődöket, kortársakat. Kihez, kiről írta az alábbi sorokat Babits?

S ha Tibur gazdadalnoka egykor ily
mértéken zengte a meglegedést,
hadd dalljam rajt ma himnuszát én
a soha-meg-nem-elégedésnek!

a) A megidézett, megszólított alkotó: _____

1 pont	
--------	--

Szent Márk dicső terén, melyet mélán tapostam,
valaha réges-rég egy másik bús magyar,
méltóbb költő mint én, és hős mint senki mostan,
tiport hatalmasan, ki tudta mit akar!

b) A megidézett, megszólított alkotó: _____

1 pont	
--------	--

Hunyt mesterünk! tehozzád száll az ének:
ládd, léha gáncsok lantom elborítják
s mint gyermek hogyha idegenbe szidják
édesapjához panaszzkodni tér meg:

úgy hozzád én. [...]

c) A megidézett, megszólított alkotó: _____

1 pont	
--------	--

Hajdan mint bajnok társa mellett,
melletted mentem harc elé:
neked egyfelé győzni kellett,
nekem harcolni kétfelé.

d) A megidézett, megszólított alkotó: _____

1 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Egy mű értelmezése

Mutassa be a táj megjelenítésének poétikai és szemléletbeli sajátosságait! Értelmezésében térjen ki a cím és a szöveg, valamint a szöveg és a versárlat viszonyára.

József Attila: *Holt vidék*

Füstöl a víz, lóg a káka
kókkadón a pusztaságba.
Dunnába bútt fönn a magas.
Sűrű csönd ropog a havas
mezőben.

Kövér homály, zsiros, csendes;
lapos lapály, kerek, rendes.
Csak egy ladik, mely hallhatón
kotyog még a kásás tavon
magában.

Jeges ágak között zörgő
időt vajudik az erdő.
Csattogó fagy itt lel mohát
s ideköti csontos lovát
pihenni.

És a szőlő. Közbul szilva.
A tókéken nyirkos szalma.
Sorakozó sovány karók,
öreg parasztnak valók
járkálni.

Tanya, – körülötte körbe
fordul e táj. A tél körme
oldaláról egy keveset
repszttgeti még a meszet;
eljátszik.

Az ól ajtaja kitérva.
Lóg, nyikorog, szél babrálja.
Hátha betéved egy malac
s kukoricatábla szalad
csövestül!

Kis szobában kis parasztnak.
Egy pipázik, de harasztot.
Ezeket nem segít ima.
Gondolkodva ülnek im a
sötétben.

Uraságnak fagy a szőlő.
Neki durrog az az erdő.
Övé a tó s a jég alatt
neki bujnak a jó halak
iszapba.

(1932. jan.)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Reflektálás egy jelenségre

A kommunizmusban esett kómába, a demokráciában ébredt egy most 65 éves lengyel mozdonyvezető. A férfit 19 évvel ezelőtt érte baleset, és bár az orvosok csak két-három évet adtak neki, felépült. Amíg kómában volt, mind a négy gyermeke megházasodott, és tizenegy unokája született. Egy lengyel lapnak adott interjújában mégis a kommunizmus bukását nevezte a legnagyobb meglepetésnek. A lengyel férfi elmondta, hogy amikor kómába esett, alig lehetett valamit kapni a boltokban, a húst pedig jegyre adták, ezért időbe fog telni, amíg megszokja a változásokat.

Index 2007. június 2.

Irodalmi és filmalkotások egyaránt gyakran alkalmazzák alapötletként a hős egyik korból, világból a másikba való átléptetését. Irodalmi példákra hivatkozva fejtse ki, hogy miért hatásos különböző korszakok, világok szembesítése egymással!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor		40	
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése	25	
	érvelő szöveg	20	
	gyakorlati szövegfajta	15	
Levonások	helyesírási hibák	levonható: 15	
	írás kép	levonható: 3	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		100	

javító tanár

Dátum:

		Elért pontszám egész számra kerekítve	Programba beírt egész pontszám
I. Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése		
	érvelő szöveg		
	gyakorlati szövegfajta		
Levonások	helyesírási hibák		
	írás kép		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: